

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ

ΚΑΙΣΑΡΙΑΝΗΣ ΒΥΡΩΝΟΣ ΚΑΙ ΥΜΗΤΤΟΥ

Φορμίωνος 83, 161 21 Καισαριανή. Τηλ. 210.72.24.123 FAX 210-72.23.584
(Internet) <http://www.imkby.gr> (e-mail) info@imkby.gr

Ἀριθμ. Πρωτ. Φ.1/3/337

Ἐν Καισαριανῇ τῇ 21ῃ Μαρτίου 2012

ΕΓΚΥΚΛΙΟΣ 119η

Πρὸς

τοὺς Πανοσι(ολογι)ωτάτους καὶ Αἰδεσιμ(ολογι)ωτάτους Πρεσβυτέρους
τὸν Ἱεροκέρυκα καὶ τοὺς Ἐφημερίους,
τοὺς Εὐλαβεστάτους Διακόνους
τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεώς μας

Ἀγαπητοὶ Πατέρες καὶ Ἀδελφοί
Χαίρετε ἐν Κυρίῳ!

ορευόμενοι πρὸς τὴν Ἀγία καὶ Μεγάλη Ἑβδομάδα ἀπευθύνουμε, ὅπως καὶ στὸ παρελθόν, τὴν παροῦσα Ἐγκύκλιό μας ποὺ ἐκτείνεται σὲ δύο μέρη. Πρῶτο γιὰ νὰ ἀναφερθοῦμε στὸν σταυρό καὶ στὴν ἀνάσταση τοῦ Κυρίου μας Ἰησοῦ Χριστοῦ ποὺ ἐορτάζουμε αὐτὲς τὶς ἡμέρες καὶ δεύτερο νὰ σημειώσουμε τὶς ὁδηγίες μας γιὰ τὴν διεξαγωγὴ τῆς θείας Λατρείας καὶ τῆς ποιμαντικῆς διακονίας μας κατ' αὐτή.

ΜΕΡΟΣ Α΄

Ὁ σταυρὸς καὶ ἡ ἀνάσταση τοῦ Κυρίου μας Ἰησοῦ Χριστοῦ ἀποτελοῦν τὸ θεμέλιο τῆς Ἐκκλησίας. Μὲ τὸ κήρυγμά Της βεβαιώνει τοὺς ἀνθρώπους, ὅτι «ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς παρεδόθη διὰ τὰ παραπτώματα ἡμῶν καὶ ἠγέρθη διὰ τὴν δικαίωσιν ἡμῶν» (πρὸς Ρωμαίους δ' 25). Μὲ τὴν ὑμνολογία Της δοξάζει, αἰνεῖ καὶ εὐλογεῖ τὸν σταυρωθέντα καὶ ἀναστάντα Κύριο Ἰησοῦ Χριστό. Ἀπὸ τὸν σταυρὸ καὶ τὴν ἀνάσταση τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ πῆγασαν τὰ ἅγια μυστήρια ποὺ

ἀγιάζουν τὴν ζωὴ μας. Οἱ πιστοὶ ἀναγεννημένοι ἀπὸ τὴν καθαρτικὴ, σωστικὴ καὶ φωτιστικὴ χάρις τοῦ ἁγίου Πνεύματος ψάλλουν:

«Τὸν σταυρόν σου προσκυνοῦμεν Δέσποτα
καὶ τὴν ἁγίαν σου ἀνάστασιν ὑμνοῦμεν καὶ δοξάζομεν».

Συνοπτικῶς ἀναφέρουμε ὅτι τὴν Μεγάλῃ Ἑβδομάδᾳ αὐτὸν τὸν σταυρικὸ θάνατο καὶ τὴν ἑνδοξὴ ἀνάστασις τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐορτάζουμε. Πέραν αὐτῆς κάθε Κυριακὴ ἐορτάζουμε τὴν σωτήρια ἀνάστασις. Ἡ ἐορτὴ τοῦ σταυροῦ καὶ τῆς ἀναστάσεως τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἀποτελεῖ τὸ ἐπιστέγασμα ὅλων τῶν ἐορτῶν τοῦ μυστηρίου τῆς θείας οἰκονομίας.

Κρίνουμε ὅτι εἶναι εὐκαιρὸν νὰ θυμηθοῦμε αὐτὰ ποὺ ὁ θεόπνευστος λόγος τοῦ Θεοῦ ἀναφέρει γιὰ τὸν σταυρικὸ θάνατο καὶ τὴν ἑνδοξὴ ἀνάστασις τοῦ Κυρίου μας Ἰησοῦ Χριστοῦ.

1. Ὁ θάνατος τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ:

α'. Εἶχε προφητευθεῖ

«Ἐν τῇ ταπεινώσει ἡ κρίσις αὐτοῦ ἦρθη· τὴν δὲ γενεὰν αὐτοῦ τίς διηγῆσεται; ὅτι αἴρεται ἀπὸ τῆς γῆς ἡ ζωὴ αὐτοῦ, ἀπὸ τῶν ἀνομιῶν τοῦ λαοῦ μου ἦχθη εἰς θάνατον» (Ἡσαΐου νγ' 8).

«Καὶ μετὰ τὰς ἑβδομάδας τὰς ἐξηκονταδύο ἐξολοθρευθήσεται χροῖσμα, καὶ κρίμα οὐκ ἔστιν ἐν αὐτῷ· καὶ τὴν πόλιν καὶ τὸ ἅγιον διαφθερεῖ σὺν τῷ ἡγουμένῳ τῷ ἐρχομένῳ καὶ ἐκκοπήσονται ἐν κατακλυσμῷ, καὶ ἕως τέλους πολέμου συντετμημένου τάξει ἀφανισμοῖς» (Δανιήλ θ' 26).

«Ρομφαία ἐξεγέρθητι ἐπὶ τοὺς ποιμένας μου καὶ ἐπὶ ἄνδρα πολίτην μου, λέγει Κύριος παντοκράτωρ· πατάξατε τοὺς ποιμένας καὶ ἐκσπάσατε τὰ πρόβατα, καὶ ἐπάξω τὴν χειρὰ μου ἐπὶ τοὺς ποιμένας» (Ζαχαρίου ιγ' 7).

β'. Ὁρίστηκε ἀπὸ τὸν Θεό

«Πάντες ὡς πρόβατα ἐπλανήθημεν, ἄνθρωπος τῇ ὁδῷ αὐτοῦ ἐπλανήθη· καὶ Κύριος παρέδωκεν αὐτὸν ταῖς ἁμαρτίαις ἡμῶν» (Ἡσαΐου νγ' 6).

«Τοῦτον τῇ ὠρισμένῃ βουλῇ καὶ προγνώσει τοῦ Θεοῦ ἑκδοτὸν λαβόντες, διὰ χειρῶν ἀνόμων προσπήξαντες ἀνείλετε» (Πράξεων β' 23).

γ'. Ἦταν ἀπαραίτητος γιὰ τὴν ἀπολύτρωση τοῦ ἀνθρώπου

«Καὶ εἶπεν αὐτοῖς ὅτι οὕτω γέγραπται καὶ οὕτως ἔδει παθεῖν τὸν Χριστὸν καὶ ἀναστῆναι ἐκ νεκρῶν τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ» (Λουκᾶ κδ' 46).

«Διανοίγων καὶ παρατιθέμενος ὅτι τὸν Χριστὸν ἔδει παθεῖν καὶ ἀνα-

στηναι ἐκ νεκρῶν, καὶ ὅτι οὗτος ἐστὶν ὁ Χριστός, Ἰησοῦς ὃν ἐγὼ κα-
ταγγέλλω ὑμῖν» (Πράξεις ιζ' 3).

δ'. Ἐγὼ δεχτός, σὰν θυσία στὸν Θεό

«Ὅσοι οὖν υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου οὐκ ἤθελε διακονῆσαι, ἀλλὰ διακονῆσαι
καὶ δοῦναι τὴν ψυχὴν αὐτοῦ λύτρον ἀντὶ πολλῶν» (Ματθαίου κ' 28).
«Καὶ περιπατεῖτε ἐν ἀγάπῃ, καθὼς καὶ ὁ Χριστὸς ἠγάπησεν ἡμᾶς καὶ
παρέδωκεν ἑαυτὸν ὑπὲρ ἡμῶν προσφορὰν καὶ θυσίαν τῷ Θεῷ εἰς ὁσμὴν
εὐωδίας» (πρὸς Ἐφεσίους ε' 2).

«Τοῦ ἀποθανόντος ὑπὲρ ἡμῶν, ἵνα εἴτε γοητοῦμεν εἴτε καθεῶμεν
ἅμα σὺν αὐτῷ ζήσωμεν (πρὸς Θεσσαλονικεῖς Α' ε' 10).

ε'. Ἦταν ἐκούσιος

«Καὶ ἔσονται οἱ κατακλημμένοι ἐντιμοὶ μᾶλλον ἢ τὸ χρυσίον τὸ ἄπυ-
ρον, καὶ ὁ ἀνθρώπος μᾶλλον ἐντιμὸς ἔσται ἢ ὁ λίθος ὁ ἐκ Σουφίρ» (Ἡσαίου
lv' 12).

«Ἦ δοκεῖς ὅτι οὐ δύναμαι ἄρτι παρᾠκᾶσαι τὸν πατέρα μου, καὶ πα-
ραστήσει μοι πατέρας ἢ δώδεκα λέγωντας ἀγγέλων;» (Ματθαίου κστ' 53).

«Δὶα τοῦτο ὁ πατήρ με ἀγαπᾷ, ὅτι ἐγὼ τίμηται τὴν ψυχὴν μου, ἵνα πάλιν
λάβω αὐτήν. οὐδεὶς αἶρει αὐτήν ἀπ' ἐμοῦ, ἀλλ' ἐγὼ τίμηται αὐτήν ἀπ' ἐμαυ-
τοῦ. ἐξουσίαν ἔχω θεῖαν αὐτήν, καὶ ἐξουσίαν ἔχω πάλιν λαβεῖν αὐτήν.
ταύτην τὴν ἐντολὴν ἔλαβον παρὰ τοῦ πατρός μου (Ἰωάννου ι' 17-18).

στ'. Ἦταν ἄδικος

«Καὶ δῶσα τοὺς πονηροὺς ἀντὶ τῆς ταφῆς αὐτοῦ καὶ τοὺς πλουσίους
ἀντὶ τοῦ θανάτου αὐτοῦ. ὅτι ἀνομίαν οὐκ ἐποίησεν, οὐδὲ εὐρέθη δόλος ἐν
τῷ στόματι αὐτοῦ.» (Ἡσαίου vγ' 9).

2. Ὁ τρόπος τοῦ θανάτου τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ

α'. Προέχθηκε ἀπὸ τὸν Ἰησοῦ Χριστό

«Ἰδοὺ ἀναβαίνουσιν εἰς Ἱερουσόλυμα, καὶ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου παρα-
δοθήσεται τοῖς ἀρχιερεῦσι καὶ γραμματέεσιν καὶ κατακρινοῦσιν αὐτὸν
θανάτῳ, καὶ παραδώσουσιν αὐτὸν τοῖς ἔθνεσιν εἰς τὸ ἐμπαῖξαι καὶ μα-
στιγῶσαι καὶ σταυρῶσαι, καὶ τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ ἀναστήσεται» (Ματθαίου κ' 18-
19).

«Κἀγὼ ἐὰν ὑψωθῶ ἐκ τῆς γῆς, πάντας ἐλκύσω πρὸς ἑμαυτόν. τοῦτο
δὲ ἔλεγε σημαίνων ποίῳ θανάτῳ ἡμελλεὶν ἀποθνήσκειν» (Ἰωάννου ιβ' 32, 33).

β'. Προεικονίσθηκε

«Καὶ εἶπε Κύριος πρὸς Μωυσῆν· ποιήσον σεαυτῷ ὄφιν καὶ θῆς αὐτὸν ἐπὶ σημείου, καὶ ἔσται ἐὰν δάκη ὄφεις ἄνθρωπον, πᾶς ὁ δεδηγμένος ἰδὼν αὐτὸν ζήσεται» (Ἀριθμῶν κα' 8).

«Καὶ καθὼς Μωϋσῆς ὕψωσε τὸν ὄφιν ἐν τῇ ἐρήμῳ, οὕτως ὕψωθῆναι δεῖ τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου» (Ἰωάννου γ' 14).

γ'. Ἦταν αἰσχυρός

«Ἀφορῶντες εἰς τὸν τῆς πίστεως ἀρχηγὸν καὶ τελειωτὴν Ἰησοῦν, ὃς ἀντὶ τῆς προκειμένης αὐτῷ χαρᾶς ὑπέμεινε σταυρόν, αἰσχύνῃς καταφρονήσας, ἐν δεξιᾷ τε τοῦ θρόνου τοῦ Θεοῦ κεκάθικεν» (πρὸς Ἑβραίους ιβ' 2).

δ'. Ἦταν καταραμένος

«Χριστὸς ἡμᾶς ἐξηγόρασεν ἐκ τῆς κατάρας τοῦ νόμου γενόμενος ὑπὲρ ἡμῶν κατάρα· γέγραπται γάρ· ἐπικατάρατος πᾶς ὁ κρεμάμενος ἐπὶ ξύλου» (πρὸς Γαλάτας γ' 13).

ε'. Φανέρωσε τὴν ταπείνωσὴ Του

«Καὶ σχήματι εὗρεθεις ὡς ἄνθρωπος ἐταπείνωσεν ἑαυτὸν γενόμενος ὑπήκοος μέχρι θανάτου, θανάτου δὲ σταυροῦ» (πρὸς Φιλιππησίους β' 8).

στ'. Θεωρήθηκε σκάνδαλο γιὰ τοὺς Ἰουδαίους
καὶ μωρία γιὰ τοὺς εἰδωλολάτρες

«Ὁ λόγος γάρ ὁ τοῦ σταυροῦ τοῖς μὲν ἀπολλυμένοις μωρία ἐστί, τοῖς δὲ σωζομένοις ἡμῖν δύναμις Θεοῦ ἐστι» (πρὸς Κορινθίους Α' α' 18).

«Ἡμεῖς δὲ κηρύσσομεν Χριστὸν ἐσταυρωμένον, Ἰουδαίοις μὲν σκάνδαλον, Ἑλλῆσι δὲ μωρίαν, (πρὸς Κορινθίους Α' α' 23).

ζ'. Ζητήθηκε ἀπὸ τοὺς Ἰουδαίους

«Λέγει αὐτοῖς ὁ Πιλᾶτος· τί οὖν ποιήσω Ἰησοῦν τὸν λεγόμενον Χριστόν; λέγουσιν αὐτῷ πάντες· σταυρωθήτω. ὁ δὲ ἡγεμὼν ἔφη· τί γὰρ κακὸν ἐποίησεν; οἱ δὲ περισσῶς ἔκραζον λέγοντες· σταυρωθήτω» (Ματθαίου κζ' 22-23).

η'. Ἐπεβλήθηκε ἀπὸ τοὺς εἰδωλολάτρες Ρωμαίους

«Τότε ἀπέλυσεν αὐτοῖς τὸν Βαραββᾶν, τὸν δὲ Ἰησοῦν φραγελλώσας παρέδωκεν ἵνα σταυρωθῇ. Τότε οἱ στρατιῶται τοῦ ἡγεμόνος παραλαβόντες τὸν Ἰησοῦν εἰς τὸ πραιτώριον συνήγαγον ἐπ' αὐτὸν ὅλην τὴν σπεῖραν· καὶ ἐκδύσαντες αὐτὸν περιέθηκαν αὐτῷ χλαμύδα κοκκίνην, καὶ πλέξαντες στέφανον ἐξ ἀκανθῶν ἐπέθηκαν ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ καὶ κάλαμον ἐπὶ

τὴν δεξιὰν αὐτοῦ, καὶ γονυπετήσαντες ἔμπροσθεν αὐτοῦ ἐνέπαιζον αὐτῷ λέγοντες· χαῖρε ὁ βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων· καὶ ἐμπτύσαντες εἰς αὐτὸν ἔλαβον τὸν κάλαμον καὶ ἔτυπτον εἰς τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ. καὶ ὅτε ἐνέπαιζαν αὐτῷ, ἐξέδυσαν αὐτὸν τὴν χλαμύδα καὶ ἐνέδυσαν αὐτὸν τὰ ἱμάτια αὐτοῦ, καὶ ἀπήγαγον αὐτὸν εἰς τὸ σταυρώσαι. Ἐξερχόμενοι δὲ εὗρον ἄνθρωπον Κυρηναῖον ὀνόματι Σίμωνα· τοῦτον ἠγγάρευσαν ἵνα ἄρῃ τὸν σταυρὸν αὐτοῦ. Καὶ ἐλθόντες εἰς τόπον λεγόμενον Γολγοθᾶ, ὃ ἐστὶ λεγόμενος κρανίου τόπος, ἔδωκαν αὐτῷ πιεῖν ὄξος μετὰ χολῆς μεμιγμένον· καὶ γευσάμενος οὐκ ἤθελε πιεῖν. σταυρώσαντες δὲ αὐτὸν διεμερίσαντο τὰ ἱμάτια αὐτοῦ βαλόντες κλῆρον» (Ματθαίου κζ' 26-35).

θ'. Ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς θανατώθηκε μεταξὺ τῶν ἀνόμων

«Διὰ τοῦτο αὐτὸς κληρονομήσει πολλοὺς καὶ τῶν ἰσχυρῶν μεριεῖ σκῦλα, ἀνθ' ὧν παρεδόθη εἰς θάνατον ἢ ψυχὴ αὐτοῦ, καὶ ἐν τοῖς ἀνόμοις ἐλογίσθη· καὶ αὐτὸς ἀμαρτίας πολλῶν ἀνήνεγκε καὶ διὰ τὰς ἀμαρτίας αὐτῶν παρεδόθη.» (Ἡσαΐου νγ' 12).

«Τότε σταυροῦνται σὺν αὐτῷ δύο λησταί, εἷς ἐκ δεξιῶν καὶ εἷς ἐξ εὐωνύμων» (Ματθαίου κζ' 38).

ι'. Συνοδευόταν ἀπὸ ὑπερφυσικὰ σημεῖα

«Ἀπὸ δὲ ἑκτῆς ὥρας σκότος ἐγένετο ἐπὶ πᾶσαν τὴν γῆν ἕως ὥρας ἐνάτης» (Ματθαίου κζ' 45).

«Καὶ ἰδοὺ τὸ καταπέτασμα τοῦ ναοῦ ἐσχίσθη εἰς δύο ἀπὸ ἄνωθεν ἕως κάτω, καὶ ἡ γῆ ἐσειέσθη καὶ αἱ πέτραι ἐσχίσθησαν, καὶ τὰ μνημεῖα ἀνεώχθησαν καὶ πολλὰ σώματα τῶν κεκοιμημένων ἁγίων ἠγέρθη, καὶ ἐξελθόντες ἐκ τῶν μνημείων, μετὰ τὴν ἔγερσιν αὐτοῦ εἰσῆλθον εἰς τὴν ἁγίαν πόλιν καὶ ἐνεφανίσθησαν πολλοῖς» (Ματθαίου κζ' 51-53).

ια'. Μνημονεύεται στὸν Δεῖπνο τοῦ Κυρίου

«Καὶ λαβὼν ἄρτον εὐχαριστήσας ἔκλασε καὶ ἔδωκεν αὐτοῖς λέγων· τοῦτό ἐστι τὸ σῶμά μου τὸ ὑπὲρ ὑμῶν διδόμενον· τοῦτο ποιεῖτε εἰς τὴν ἐμὴν ἀνάμνησιν. ὡσαύτως καὶ τὸ ποτήριον μετὰ τὸ δειπνῆσαι λέγων· τοῦτο τὸ ποτήριον ἡ καινὴ διαθήκη ἐν τῷ αἵματί μου, τὸ ὑπὲρ ὑμῶν ἐκχυνόμενον» (Λουκᾶ κβ' 19-20).

«Ὅσάκις γὰρ ἂν ἐσθίητε τὸν ἄρτον τοῦτον καὶ τὸ ποτήριον τοῦτο πίνετε, τὸν θάνατον τοῦ Κυρίου καταγγέλλετε, ἄχρις οὗ ἂν ἔλθῃ. ὥστε ὃς ἂν ἐσθίῃ τὸν ἄρτον τοῦτον ἢ πίνῃ τὸ ποτήριον τοῦ Κυρίου ἀναξίως, ἔνοχος ἔσται τοῦ σώματος καὶ αἵματος τοῦ Κυρίου. δοκιμαζέτω δὲ ἄνθρωπος

ἐαυτόν, καὶ οὕτως ἐκ τοῦ ἄρτου ἐσθιέτω καὶ ἐκ τοῦ ποτηρίου πινέτω· ὁ γὰρ ἐσθίων καὶ πίνων ἀναξίως κρῖμα ἐαυτῷ ἐσθίει καὶ πίνει, μὴ διακρίνων τὸ σῶμα τοῦ Κυρίου (πρὸς Κορινθίους ια' 26-29).

ιβ'. Νέκρωσε τὴν ἁμαρτία

«Ἡ ἀγνοεῖτε ὅτι ὅσοι ἐβαπτίσθημεν εἰς Χριστὸν Ἰησοῦν, εἰς τὸν θάνατον αὐτοῦ ἐβαπτίσθημεν; συνετάφημεν οὖν αὐτῷ διὰ τοῦ βαπτίσματος εἰς τὸν θάνατον, ἵνα ὥσπερ ἠγέρθη Χριστὸς ἐκ νεκρῶν διὰ τῆς δόξης τοῦ πατρὸς, οὕτω καὶ ἡμεῖς ἐν καινότητι ζωῆς περιπατήσωμεν. εἰ γὰρ σύμφυτοι γεγόναμεν τῷ ὁμοιώματι τοῦ θανάτου αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ τῆς ἀναστάσεως ἐσόμεθα, τοῦτο γινώσκοντες, ὅτι ὁ παλαιὸς ἡμῶν ἄνθρωπος συνεσταυρώθη ἵνα καταργηθῇ τὸ σῶμα τῆς ἁμαρτίας, τοῦ μηκέτι δουλεύειν ἡμᾶς τῇ ἁμαρτίᾳ· ὁ γὰρ ἀποθανὼν δεδικαίωται ἀπὸ τῆς ἁμαρτίας. εἰ δὲ ἀπεθάνομεν σὺν Χριστῷ, πιστεύομεν ὅτι καὶ συζήσομεν αὐτῷ» (πρὸς Ρωμαίους στ' 3-8).

«Χριστῷ συνεσταύρωμαι· ζῶ δὲ οὐκέτι ἐγώ, ζῇ δὲ ἐν ἐμοὶ Χριστός· ὁ δὲ νῦν ζῶ ἐν σαρκί, ἐν πίστει ζῶ τῇ τοῦ υἱοῦ τοῦ Θεοῦ τοῦ ἀγαπήσαντός με καὶ παραδόντος ἐαυτὸν ὑπὲρ ἐμοῦ» (πρὸς Γαλάτας β' 20).

Γιὰ τὸν σταυρὸ τοῦ Κυρίου μας Ἰησοῦ Χριστοῦ παραθέτουμε ὅσα ὁ πρῶτανις τῶν θεολόγων Πατέρων ἅγιος Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνὸς διδάσκει:

«Ἐπίσης κάθε πράξη καὶ θαυματουργικὴ ἐνέργεια τοῦ Χριστοῦ εἶναι πολὺ μεγάλη καὶ θεία καὶ θαυμαστή, ἀλλὰ τὸ πιὸ θαυμαστὸ ἀπὸ ὅλα εἶναι ὁ τίμιος σταυρὸς Του. Μὲ κανένα ἄλλο μέσο δὲν καταργήθηκε ὁ θάνατος, δὲν λύθηκε ἡ ἁμαρτία τοῦ προπάτορα, δὲν λαφυραγωγήθηκε ὁ ἄδης, δὲν δωρίστηκε ἡ ἀνάστασις, δὲν δόθηκε σὲ μᾶς δύναμη νὰ περιφρονοῦμε τὰ παρόντα καὶ τὸν ἴδιο τὸν θάνατο, δὲν κατορθώθηκε ἡ ἐπάνοδος πρὸς τὴν ἀρχαία μακαριότητα, δὲν ἀνοίχτηκαν οἱ πύλες τοῦ παραδείσου, δὲν πῆρε ἡ φύση μας τιμητικὴ θέσις δεξιὰ τοῦ Θεοῦ, δὲν γίναμε παιδιὰ τοῦ Θεοῦ καὶ κληρονόμοι, παρὰ μόνο μὲ τὸν σταυρὸ τοῦ Κυρίου μας Ἰησοῦ Χριστοῦ. Γιατὶ ὅλα αὐτὰ κατορθώθηκαν μὲ τὸν σταυρό. «Ὅσοι γὰρ ἐβαπτίσθημεν εἰς Χριστόν», λέει ὁ Ἀπόστολος, «εἰς τὸν θάνατον αὐτοῦ ἐβαπτίσθημεν». Καὶ ὅσοι βαπτισθήκαμε στὸν Χριστό, τὸν Χριστὸ φορέσαμε. Καὶ ὁ Χριστὸς εἶναι δύναμη Θεοῦ καὶ σοφία. Νὰ λοιπόν, ὁ θάνατος τοῦ Χριστοῦ, δηλαδὴ ὁ σταυρὸς, μᾶς περιέβαλε μὲ τὴν ἐνυπόστατη σοφία καὶ δύναμη τοῦ Θεοῦ. Δύναμη Θεοῦ εἶναι ὁ λόγος, ποὺ προέρχεται ἀπὸ τὸν σταυρό, ἢ γιατί φανερώθηκε διὰ μέσου αὐτοῦ ἡ δύναμη τοῦ Θεοῦ, δηλαδὴ ἡ νίκη κατὰ τοῦ θανάτου, ἢ γιατί, ὅπως τὰ τέσσερα ἄκρα τοῦ σταυροῦ κρατιοῦνται καὶ συσφίγγονται μὲ τὸ μεσαῖο κέντρο, ἔτσι ἀκριβῶς μὲ τὴν δύναμη τοῦ Θεοῦ συνέχεται τὸ ὕψος καὶ τὸ βάθος, τὸ μῆκος καὶ τὸ πλάτος, δηλαδὴ

ολόκληρη ἡ ὁρατὴ καὶ ἀόρατη κτίσις»¹.

«Ὁ σταυρὸς μᾶς δόθηκε σὰν σημεῖο στὸ μέτωπο, μὲ τὸν τρόπο ποὺ δόθηκε στὸν Ἰσραὴλ ἡ περιτομή· γιατί μὲ τὸν σταυρὸ οἱ πιστοὶ ξεχωρίζουμε ἀπὸ τοὺς ἀπίστους καὶ γνωρίζομαστε. Αὐτὸς εἶναι μεγάλη ἀσπίδα καὶ ὄπλο καὶ τρόπαιο κατὰ τοῦ Διαβόλου. Αὐτὸς εἶναι σφραγίδα, γιὰ νὰ μὴν μᾶς προσβάλλει αὐτὸς ποὺ σπέρνει τὸν ὄλεθρο, ὅπως λέει ἡ Γραφή. Αὐτὸς εἶναι τῶν πεσμένων ἡ ἀνάστασις, τῶν ὀρθίων τὸ στήριγμα, τῶν ἀρρώστων τὸ ραβδί, αὐτῶν ποὺ ποιμαίνονται ἡ ἐξουσία, αὐτῶν ποὺ ἐπιστρέφουν ἡ χειραγωγία, αὐτῶν ποὺ προκόβουν ἡ τελείωσις, ἡ σωτηρία τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ σώματος, δύναμις ποὺ ἀπομακρύνει ὅλα τὰ κακά, πρόξενος ὅλων τῶν ἀγαθῶν, δύναμις ποὺ ξεριζώνει τὴν ἁμαρτία, φυτὸ ἀναστάσεως, ξύλο αἰώνιας ζωῆς»².

3. Ἡ ἀνάστασις τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ

Ἀπὸ τοὺς ἁγίους Ἀποστόλους τοὺς αὐτόπτες μάρτυρες τοῦ θανάτου καὶ τῆς ἀναστάσεως τοῦ Κυρίου μας Ἰησοῦ Χριστοῦ διδασκόμαστε, ὅτι ἡ ἀνάστασις τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ θεωρεῖται:

α'. Σφραγίδα ἐνὸς τελειωμένου ἔργου

«Ὡς δὲ ἐτέλεσαν πάντα τὰ περὶ αὐτοῦ γεγραμμένα, καθελόντες ἀπὸ τοῦ ξύλου ἔθηκαν εἰς μνημεῖον. ὁ δὲ Θεὸς ἤγειρεν αὐτὸν ἐκ νεκρῶν» (Πράξεων ιγ' 29-30).

1. «Πᾶσα μὲν οὖν προᾶξις καὶ θαυματουργία Χριστοῦ μεγίστη καὶ θεία καὶ θαυμαστή, ἀλλὰ πάντων ἐστὶ θαυμαστότερον ὁ τίμιος αὐτοῦ σταυρὸς. Δι' οὐδενὸς γὰρ ἐτέρου ὁ θάνατος κατήργηται, ἡ τοῦ προπάτορος ἁμαρτία λέλυται, ὁ ἄδης ἐσκύλεται, ἡ ἀνάστασις δεδωρῆται, δύνამις ἡμῖν τοῦ καταφρονεῖν τῶν παρόντων καὶ αὐτοῦ τοῦ θανάτου δέδοται, ἡ πρὸς τὴν ἀρχαίαν μακαριότητα ἐπάνοδος κατάρθωται, πύλαι παραδείσου ἠνοίγησαν, ἡ φύσις ἡμῶν ἐκ δεξιῶν τοῦ Θεοῦ κεκάθικε, τέκνα Θεοῦ καὶ κληρονόμοι γεγονάμεν εἰ μὴ διὰ τοῦ σταυροῦ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. διὰ τοῦ σταυροῦ ταῦτα πάντα κατάρθωται. "Ὅσοι γὰρ ἐβαπτίσθημεν εἰς Χριστόν", φησὶν ὁ ἀπόστολος, "εἰς τὸν θάνατον αὐτοῦ ἐβαπτίσθημεν". Ὅσοι δὲ εἰς Χριστὸν ἐβαπτίσθημεν, Χριστὸν ἐνεδυσάμεθα. Χριστὸς δὲ ἐστὶ Θεοῦ δύναμις καὶ σοφία. Ἰδοὺ ὁ θάνατος τοῦ Χριστοῦ ἦτοι ὁ σταυρὸς τὴν ἐνυπόστατον τοῦ Θεοῦ σοφίαν καὶ δύναμιν ἡμᾶς περιέβαλε. Δύναμις δὲ Θεοῦ ἐστὶν ὁ λόγος ὁ τοῦ σταυροῦ, ἡ ὅτι τὸ δυνατόν τοῦ Θεοῦ ἦτοι κατὰ τοῦ θανάτου νίκη δι' αὐτοῦ ἡμῖν πεφανέρωται, ἡ ὅτι, ὥσπερ τὰ τέσσαρα ἄκρα τοῦ σταυροῦ διὰ τοῦ μέσου κέντρου κρατοῦνται καὶ συσφίγγονται, οὕτω διὰ τῆς τοῦ Θεοῦ δυνάμεως τό τε ὕψος καὶ βάθος μῆκος τε καὶ πλάτος ἦτοι πᾶσα ὁρατὴ τε καὶ ἀόρατος κτίσις συνέχεται» (Ἰωάννου Δαμασκηνοῦ· «Περὶ σταυροῦ, ἐν ᾧ ἔτι καὶ περὶ πίστεως». Ἐκδόσις ἀκριβῆς τῆς Ὁρθοδόξου Πίστεως. ΕΚΔΟΣΕΙΣ Π. ΠΟΥΡΑΡΑ Θεσσαλονίκη 1976, σέλ. 354).

2. «Οὗτος ἡμῖν σημεῖον δέδοται ἐπὶ τοῦ μετώπου, ὃν τρόπον τῷ Ἰσραὴλ ἡ περιτομή· δι' αὐτοῦ γὰρ οἱ πιστοὶ τῶν ἀπίστων ἀποδυστάμεθά τε καὶ γνωρίζομεθα. Οὗτος θυρεὸς καὶ ὄπλον καὶ τρόπαιον κατὰ τοῦ Διαβόλου. Οὗτος σφραγίς, ἵνα μὴ θίγῃ ἡμῶν ὁ ὀλοθρεύων, ὥς φησιν ἡ Γραφή. Οὗτος τῶν κειμένων ἀναστάσις, τῶν ἐσώτων στήριγμα, ἀσθενῶν βακτηρία, ποιμαυμένων ράβδος, ἐπιστρεφόντων χειραγωγία, προκοπτόντων τελείωσις, ψυχῆς σωτηρία καὶ σώματος, πάντων κακῶν ἀποτρόπαιον, πάντων ἀγαθῶν πρόξενος, ἁμαρτίας ἀναίρεσις, φυτὸν ἀναστάσεως, ξύλον ζωῆς αἰωνίου» (Ἰωάννου Δαμασκηνοῦ· «Περὶ σταυροῦ, ἐν ᾧ ἔτι καὶ περὶ πίστεως». Ἐκδόσις ἀκριβῆς τῆς Ὁρθοδόξου Πίστεως. ΕΚΔΟΣΕΙΣ Π. ΠΟΥΡΑΡΑ Θεσσαλονίκη 1976, σέλ. 354-356).

β'. Ἀπόδειξη ἐνὸς ἑνδοξοῦ θριάμβου

«Ἐπεὶ οὖν τὰ παῖδιά κεκοινώνηκε σαρκὸς καὶ αἵματος, καὶ αὐτὸς πα-
ραπλησίως μετέσχε τῶν αὐτῶν, ἵνα διὰ τοῦ θανάτου καταργήσῃ τὸν τὸ
κράτος ἔχοντα τοῦ θανάτου, τοῦτ' ἔστι τὸν διάβολον» (πρὸς Ἑβραίους β' 14).

«Διὸ λέγει· ἀναβὰς εἰς ὕψος ἡχμαλώτευσεν αἰχμαλωσίαν καὶ ἔδωκε
δόματα τοῖς ἀνθρώποις» (πρὸς Ἐφεσίους δ' 8).

γ'. Ὑπόσχεση μιᾶς ἐρχομένης ἀναστάσεως

«Νυνὶ δὲ Χριστὸς ἐγήγερται ἐκ νεκρῶν, ἀπαρχὴ τῶν κεκοιμημένων
ἐγένετο. ἐπειδὴ γὰρ δι' ἀνθρώπου ὁ θάνατος, καὶ δι' ἀνθρώπου ἀνάστασις
νεκρῶν. ὥσπερ γὰρ ἐν τῷ Ἀδὰμ πάντες ἀποθνήσκουσιν, οὕτω καὶ ἐν τῷ
Χριστῷ πάντες ζωοποιηθήσονται» (πρὸς Κορινθίους Α' ιε' 20-22).

δ'. Βεβαίωση μιᾶς μέλλουσας κρίσεως

«Διότι ἔστησεν ἡμέραν ἐν ᾗ μέλλει κρίνειν τὴν οἰκουμένην ἐν δι-
καιοσύνῃ, ἐν ἀνδρὶ ᾧ ὥρισε, πίστιν παρασχὼν πᾶσιν ἀναστήσας αὐτὸν ἐκ
νεκρῶν» (Πράξεων ιζ' 31).

ΜΕΡΟΣ Β΄

Στὴν λειτουργικὴ φυλλάδα ποὺ ἐκδίδει ἡ «Ἀποστολικὴ Διακονία», μὲ εἰσαγωγὴ καὶ σχόλια τοῦ Πρωτοπρεσβυτέρου κ. Κωνσταντίνου Παπαγιάννη, καταγράφονται τυπικὲς διαταξεις καὶ θεολογικὰ σχόλια γι' αὐτὲς τὶς ἡμέρες, ποὺ πρέπει νὰ μελετήσετε ἐπισταμένως.

Στὴν συνέχεια θὰ ἐπαναλάβουμε τὶς ὁδηγίες ποὺ ἔχουμε δώσει γιὰ τὴν διακονία μας αὐτὲς τὶς σεβάσμιες καὶ ἱερὲς ἡμέρες, ποὺ εἶναι μοναδικὲς γιὰ τὴν ζωὴ τῆς Ἐκκλησίας καὶ προσελκύουν τοὺς πιστοὺς στὶς αὐλὲς τοῦ Κυρίου.

Α΄. ΓΕΝΙΚΕΣ ΟΔΗΓΙΕΣ

1. Ὁ ἐσωτερικὸς διάκοσμος τῶν ἱερῶν Ναῶν πρέπει νὰ εἶναι ἀνάλογος πρὸς τὸ ὅλο κλίμα τῆς Μεγάλης Ἑβδομάδας, δηλαδὴ κατανυκτικὸς καὶ πένθιμος.

2. Τὰ καλύμματα τῆς ἁγίας Τραπέζης νὰ εἶναι ἀπὸ τὸ βράδυ τῆς Κυριακῆς τῶν Βαΐων μέχρι τὸ πέρας τῶν Μεγάλων Ὁρῶν τῆς Μεγάλης Παρασκευῆς πένθιμα.

3. Ὁ φωτισμὸς τῶν ἱερῶν Ναῶν κατὰ τὴν διάρκεια τῶν ἑσπερινῶν ἱερῶν Ἀκολουθιῶν, πρέπει νὰ εἶναι ὀλιγοστός. Δέν ταιριάζουν ἄπλετες φωτοχυσίες μὲ τὸν κατανυκτικὸ χαρακτήρα τῆς Μεγάλης Ἑβδομάδας. Τὸ ὀλιγοστὸ καὶ μελιχρὸ φῶς, μαζὶ μὲ τὴν τρεμάμενη φλόγα τῶν κανδηλιῶν καὶ τῶν κεριῶν συντελοῦν στὴν αὐτοσυγκέντρωση τῶν πιστῶν.

4. Τὰ ἐκκλησιαστικὰ μέλη τῶν ἡμερῶν αὐτῶν πρέπει νὰ ἀποδίδονται ἀπὸ τοὺς κ. κ. Ἱεροφάλτες μὲ προσοχή, σύμφωνα μὲ τὰ μουσικὰ βιβλία καὶ χωρὶς ἔντονους λαρυγγισμοὺς καὶ ἐπιδείξεις. Πρόκειται γιὰ μέλη καθιερωμένα, ποὺ πρέπει νὰ ψάλλονται κατὰ τὸ ἦθος καὶ ὕφος τῆς ἐκκλησιαστικῆς μουσικῆς. Συστήσατε στοὺς Ἱεροφάλτες, νὰ μελετήσουν τὰ μέλη αὐτά, ὥστε νὰ ἀποφεύγουν ἀπαράδεκτους αὐτοσχεδιασμούς. Τὰ μέλη ψάλλονται οὔτε πολὺ ἀργά, οὔτε πολὺ γρήγορα. Ἡ μεσότης εἶναι ἡ εὐπρόσδεκτος ἐνδεδειγμένη πρακτικὴ. Μερικὰ μέλη π.χ. τό «Ἴδου ὁ Νυμφίος ἔρχεται...», τό «Τὸν Νυμφῶνά Σου βλέπω...» κλπ. εἶναι πολὺ γνωστὰ στὸ ἐκκλησίασμα, καὶ τὰ συμφάλλει μὲ τοὺς χοροὺς τῶν Ἱεροψαλτῶν. Συστήσατε στοὺς Ἱεροφάλτες νὰ διευκολύνουν τὸν λαὸ στὴν συμφαλμωδία καὶ νὰ ἀποφεύγουν μουσικὲς γραμμὲς ἄγνωστες στοὺς πιστοὺς ποὺ συμφάλλουν. Ἡ συμφαλμωδία δημιουργεῖ

κατάνυξη καὶ ἐμπειρία συμμετοχῆς στὴν προσευχὴ καὶ στὴν λατρεία. Βοηθήσατε τὸν λαό μας νὰ συμμετέχει σ' αὐτὴ καὶ μὴν τὸν ἀγνοεῖτε.

5. Δέν νομίζω, ὅτι χρειάζεται νὰ τονίσω, πὼς δέν δικαιολογεῖται καμμία βιασύνη στὶς ἱερὲς Ἀκολουθίες τὴν Μεγάλῃ Ἑβδομάδᾳ. Κανένα τροπάριο δέν πρέπει νὰ παραλειφθεῖ χάριν δῆθεν συντομίας. Μερικὰ ἀπὸ αὐτὰ ψάλλονται δῖς. Αὐτὸ νὰ τηρηθεῖ. Οἱ πιστοὶ κρατοῦν βιβλία στὰ χέρια τους καὶ παρακολουθοῦν τὰ ψαλλόμενα μέλη. Ὡς παραλείψετε κάποιον, θὰ γίνῃ ἀντιληπτό, θὰ σκανδαλίσετε καὶ θὰ ἐπικριθεῖτε. Ὡς ἄλλωστε δέν θὰ κερδίσετε χρόνο. Μία φορὰ τὸν χρόνο ψάλλονται αὐτά. Κάθε παράλειψη προδίδει ἑλλειψη εὐλάβειας, καὶ ἀκόμη διάθεση περιφρονήσεως πρὸς τὴν προσευχὴ, ἐπειδὴ κάθε ἱερὴ Ἀκολουθία εἶναι μία προσευχή. Καὶ ἡ προσευχὴ πρέπει νὰ γίνῃ με φόβον Θεοῦ.

Κανονικὰ κάθε ἱερὴ Ἀκολουθία Νυμφίου διαρκεῖ 2 ὥρες. Ἡ Ἀκολουθία τῶν Ἀχράντων Παθῶν 4 ὥρες. Συμβουλευθεῖτε τὸ ἰσχυρὸν Ὡρολόγιον Πρόγραμμα τῶν ἱερῶν Ἀκολουθιῶν τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως μας. Γιὰ τὴν τήρησιν ἐπακριβῶς τοῦ ὥραριου ἐνάρξεως καὶ λήξεως τῶν ἱερῶν Ἀκολουθιῶν τὴν εὐθύνην φέρουν οἱ Ἑφημέριοι τῶν Ἱερῶν Ναῶν, με τοὺς ὁποίους ὀφείλουν νὰ συνεννοοῦνται οἱ Ἱεροψάλτες.

6. Τὰ ἀναγνώσματα κατὰ τὶς ἱερὲς Ἀκολουθίες εἶναι πολλὰ καὶ πρέπει νὰ διαβάζονται με τρόπο πού νὰ διευκολύνῃ τὴν κατανόησίν τους. Τὰ ἱερὰ εὐαγγέλια, οἱ προφητεῖες, οἱ ψαλμοί, ὅλα διαβάζονται. Τόσο οἱ Ἱερεῖς ὅσο καὶ οἱ Ἱεροψάλτες, ἐπιβάλλεται νὰ προσέξουν πολὺ στὴν καλὴ καὶ κατ' ἐννοίαν ἀπόδοση τῶν ἱερῶν κειμένων. Ὅπου ὁ Ἱεροψάλτης δέν ἔχει τὴν δυνατότητα νὰ ἀναγνώσῃ σωστά, ἅς ἀφήσῃ τὸ ἔργο αὐτὸ σὲ ἄλλο ἐνορίτη πού μπορεῖ νὰ τὸ ἐπιτελέσῃ ὀρθά.

Διευκολύνῃ τὴν τέλεσιν τῶν ἱερῶν Ἀκολουθιῶν νὰ ὑπάρχει τακτικὸς Ἀναγνώστης, με σωστὴ ἀρθρωσὴ λόγου καὶ ἀνάγνωσιν. Ὑπάρχουν στὶς Ἑνορίες μας Χριστιανοί, πού ἔχουν προϋποθέσεις γι' αὐτὴ τὴν διακονίαν. Βοηθήσατέ τους νὰ καταρτισθοῦν καὶ ἐνθαρρύνάτε τους νὰ ἀναλάβουν τὴν ὑπεύθυνον αὐτὴν διακονίαν.

7. Οἱ κ. κ. Ἐκκλησιαστικοὶ Ἐπίτροποι καλοῦνται νὰ συμβουλευθοῦν τὸν Ἱερέα τους γιὰ κάθε λεπτομέρεια, πού ἔχει σχέση με τὴν τήρησιν τῆς τάξεως μέσα στὸν ἱερὸ Ναό. Πολλὰ ἐξαρτῶνται ἀπὸ τὴν ἑγκαιρὴ ἐπέμβασίν τους καὶ κυρίως ἀπὸ τὴν ἑγκαιρὴ πρόβλεψιν. Οἱ Ἱερεῖς ὀφείλουν νὰ κινεῖσθαι ἱεροπρεπῶς ἐντὸς τοῦ Ναοῦ κατὰ τὴν διάρκειαν πού τελοῦνται οἱ ἱερὲς Ἀκολουθίες. Δέν πρέπει π. χ. νὰ βγαίνουν ἀπὸ τὸ ἅγιον Βῆμα, ντυμένοι μάλιστα με τὰ ἱερὰ ἄμφια, καὶ νὰ διασχίζουν τὸν ναό, νὰ μεταβαίνουν στὸ παγκάρι, νὰ δίνουν

όδηγίες ἢ νὰ διορθώνουν ἀταξίες. Αὐτὸ ἀπαγορεύεται ἀπολύτως. Τό καθήκον τῶν Ἐκκλησιαστικῶν Ἐπιτρόπων εἶναι, νὰ κατευθύνουν τοὺς ἐκκλησιαζομένους μὲ εὐγένεια πρὸς τίς θέσεις τους, νὰ προλαμβάνουν κάθε ἀταξία, νὰ ἐπιβλέπουν τὰ παιδιὰ καὶ νὰ ἐπιλαμβάνονται τῆς ἀντιμετωπίσεως κάθε ζητήματος, ποὺ δημιουργεῖται ἐντὸς τοῦ ἱεροῦ Ναοῦ κατὰ τὴν διάρκεια, ποὺ τελοῦνται οἱ ἱερὲς Ἀκολουθίες. Μὲ καλὸ τρόπο, χωρὶς φωνές, χωρὶς θυμοὺς καὶ ἔριδες, νὰ προσφέρουν τίς καλὲς ὑπηρεσίες τους στὴν εὐταξία τοῦ ἱεροῦ Ναοῦ.

8. Ἡ ἐξασφάλιση περισσοτέρων καθισμάτων γιὰ τίς ἡμέρες αὐτὲς εἶναι εὐλόγος. Ἡ ὀρθοστασία εἶναι γιὰ ὅλους σκληρὴ δοκιμασία.

9. Ὅ,τι θέλετε νὰ πεῖτε στοὺς Ἱεροψάλτες, στοὺς Ἐπιτρόπους καὶ στοὺς Νεωκόρους φροντίσατε νὰ τὸ πεῖτε πρὶν ἀπὸ τὴν ἑναρξὴ τῶν ἱερῶν Ἀκολουθιῶν. Συνεννοηθεῖτε ἐγκαίρως, ὥστε νὰ ἀποφεύγονται ἄσκοπες κινήσεις, φωνασκίες καὶ παρατηρήσεις κατὰ τὴν διάρκεια τῆς ἱερᾶς Ἀκολουθίας.

10. Ἡ τάξη τῶν Ἀρχιερατικῶν χοροστασιῶν στίς τελούμενες ἱερὲς Ἀκολουθίες αὐτῆς τῆς ἐβδομάδας, παρατίθεται σὲ Παράρτημα τῆς λειτουργικῆς φυλλάδας τῆς Μεγάλης Ἐβδομάδος, ποὺ καταρτίσθηκε ἀπὸ τὸν Πρωτοπρεσβύτερο κ. Κωνσταντῖνο Παπαγιάννη στὴν ἔκδοση τῆς «Ἀποστολικῆς Διακονίας», γιὰ νὰ λάβετε γνώση καὶ νὰ ἐνημερώσετε καὶ τοὺς Ἱεροψάλτες.

11. Γιὰ τὴν διευκόλυνση τῶν πιστῶν ἡ Ἱερὰ Μητρόπολη ἐκδίδει Πρόγραμμα τῶν ἱερῶν Ἀκολουθιῶν. Τοῦτο θὰ διανεμηθεῖ ἀπὸ τὸ παγκάρι τὴν Ε΄ Κυριακὴ τῶν Νηστειῶν. Αὐτονόητο βέβαια εἶναι, ὅτι πρέπει νὰ τηρεῖται μὲ ἀκρίβεια ἢ ἀναγραφόμενη ὥρα ἐναρξεως καὶ λήξεως τῶν ἱερῶν Ἀκολουθιῶν.

12. Γιὰ τὴν πνευματικὴ καλλιέργεια τῶν πιστῶν θὰ διανεμηθεῖ

τὴν Κυριακὴ τοῦ Πάσχα τὸ «Πασχάλιο Μήνυμά μας», ποὺ ἀναφέρεται στὴν ἀναστάντα Κύριό μας Ἰησοῦ Χριστό, ποὺ εἶναι ὁ θεμέλιος λίθος τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῆς ζωῆς τῶν πιστῶν.

Β'. ΕΙΔΙΚΕΣ ΟΔΗΓΙΕΣ

1. Ἀκολουθίες Νυμφίου

Εἰσερχόμαστε στὴν ἐπισήμανση εἰδικῶν θεμάτων τῶν ἱερῶν Ἀκολουθιῶν αὐτῆς τῆς ἐβδομάδας.

α'. Στό «Ἐπακοῦσαι σου Κύριος...» ποὺ ἀπαγγέλλεται ἀπὸ τὸν Ἀναγνώστη ἀργῶς καὶ ἐμμελῶς -δηλαδὴ ὅπως ὁ Ἀπόστολος- ὁ Ἱερέας μὲ μῶβ ἢ μαῦρο ἐπιτραχήλιο καὶ φαιλόνιο θυμιάζει μὲ τό «κατζίον» τὴν ἁγία Τράπεζα, τὶς εἰκόνες τοῦ Τέμπλου καὶ τὸν λαό. Προπορεύονται αὐτοῦ δύο παιδιὰ μὲ λαμπάδες, ποὺ πρέπει νὰ γνωρίζουν καλὰ τὴν διαδρομὴ ποὺ θὰ ἀκολουθήσουν μέσα στὸν Ναό, ὥστε νὰ μὴν δημιουργεῖται σύγχυση. Ὁ Ἱερέας πρέπει νὰ τὰ διδάξει πῶς καὶ ποῦ θὰ σταθοῦν.

Τὸ θυμιάτισμα μὲ τό «κατζίον» θέλει τέχνη. Γιὰ νὰ τὸ ἐπιτύχετε, πρέπει νὰ ἐξασκηθεῖτε. Ὁ Ἱερέας κινεῖ ρυθμικὰ καὶ ἤρεμα τό «κατζίον» κάνοντας τὸ σημεῖο τοῦ σταυροῦ, ὥστε νὰ ἀκούγεται ὁ ἦχος τῶν κωδωνίσκων χωρὶς νὰ ἐνοχλεῖ.

β'. Τὸ ἑσπέρας τῆς Κυριακῆς τῶν Βαΐων γίνεται ἡ λιτανεία τῆς ἱερᾶς εἰκόνας τοῦ Νυμφίου, ὡς ἐξῆς· Στὴν εἰκόνα τοποθετοῦνται ἐγκαίρως πρὸ τῆς ἱερᾶς Ἀκολουθίας 3 κεριά. Αὐτὰ ἀνάβονται πρὸ τῆς λιτανείας. Μόλις ὁ Ἱεροφάτης ἀρχίσει νὰ ψάλλει τό «Ἰδού, ὁ Νυμφίος ἔρχεται...» ὁ Ἱερέας, φορώντας φαιλόνιο, ἀφοῦ προηγουμένως θυμιάσει τὴν ἱερὰ Εἰκόνα ἢ ὁποῖα εὑρίσκεται στὴν ἁγία Τράπεζα, τὴν ἀναλαμβάνει στὰ χέρια του, τὴν ἐπιδεικνύει πρὸς τὸν λαό, καὶ προπορευομένων λαμπαδούχων, ἐξαπτερύγων καὶ τοῦ θυμιατοῦ, ἀρχίζει νὰ τὴν λιτανεύει κινούμενος ἀπὸ τὸ κέντρο τῆς ἁγίας Τραπεζῆς, πρὸς τὰ δεξιὰ καὶ γύρω ἀπὸ αὐτή, κατευθύνεται πρὸς τὴν βορεινὴ θύρα καὶ ἐξερχόμενος διασχίζει λιτανευτικὰ καὶ ἀργὰ ὅλο τὸν ἱερὸ Ναὸ τὸ δεξιὸ καὶ ἀριστερὸ κλίτος. Πρὸς διευκόλυνση τῆς πορείας τῆς λιτανείας πρέπει νὰ διδάξετε εἴτε τὰ παιδιὰ εἴτε ἓνα Ἐκκλησιαστικὸ Ἐπίτροπο, ὁ ὁποῖος πρέπει νὰ προπορεύεται. Οἱ λοιποὶ Ἐφημέριοι ποὺ εἶναι παρόντες στὴν ἱερὰ Ἀκολουθία, αὐτοὶ ἀκολουθοῦν τὴν λιτανεία φοροῦντες τὰ ἅμφια, ἀσκεπεῖς, κρατοῦντες ἀναμμένη λαμπάδα. Ὁ Ἱερέας μὲ τὴν εἰκόνα περιέρχεται τὸν Ναὸ καὶ ὅταν φθάσει στὸν Σολέα τὴν ἀποθέτει στὸ δισκέλιο ποὺ ἔχει ἐν τῷ μεταξύ τοποθετηθεῖ ἐκεῖ. Τὴν θυμιάζει, καὶ ἀφοῦ κάνει 3 μετάνοιες, τὴν προσκυνεῖ, καὶ ἀποχωρεῖ στὸ ἅγιο Βῆμα.

Τὸ προσκύνημα τῆς εἰκόνας τοῦ Νυμφίου ἀπὸ τοὺς πιστοὺς θὰ γίνεи μετὰ τὸ τέλος τῆς ἱερᾶς Ἀκολουθίας. Ἐντεταλμένοι ἄνδρες θὰ πρέπει νὰ φυλάσσουν

τις εισόδους τοῦ Σολέα ἐμποδίζοντας τοὺς πιστοὺς νὰ δημιουργήσουν ἀταξία καὶ ἀκαταστασία. Ὑποχρεοῦμαστε νὰ καταρτίσουμε τοὺς πιστοὺς νὰ ἀποκτήσουν λειτουργικὴ ἀγωγή καὶ «πῶς δεῖ ἐν οἴκῳ Θεοῦ ἀναστρέφεσθαι, ἥτις ἐστὶν ἐκκλησία Θεοῦ ζῶντος» (πρὸς Τιμόθεον Α' γ' 15).

Οἱ πιστοὶ πρέπει νὰ μάθουν, ὅτι προηγεῖται ἡ λατρεία τοῦ Θεοῦ, ἡ κοινὴ προσευχή, ποὺ δὲν πρέπει νὰ ἐνοχλεῖται καὶ ἔπεται ἡ προσκύνηση τῶν εἰκόνων.

Μετὰ τὴν ἱερὰ Ἀκολουθία, τὸ βράδυ τῆς Κυριακῆς τῶν Βαΐων, τὸ προσκυνητὰρι μὲ τὴν εἰκόνα τοῦ Νυμφίου πρέπει νὰ τοποθετηθεῖ στὴν οἰκεία θέση στὴν εἴσοδο τοῦ κυρίως Ναοῦ, ὥστε νὰ προσκυνοῦν οἱ πιστοὶ προσερχόμενοι στὶς ἱερὲς Ἀκολουθίες τὶς ἐπόμενες ἡμέρες, χωρὶς νὰ ἐνοχλοῦν.

Στοὺς ἱεροὺς Ναοὺς ποὺ θὰ χοροστατήσουμε σὲ ἱερὰ Ἀκολουθία Νυμφίου, τὸ προσκυνητὰρι μὲ τὴν εἰκόνα πρέπει νὰ εὐρίσκεται στὸν Σολέα γιὰ νὰ προσκυνήσουμε στό «Αἰνεῖτε...».

γ'. Τὸ ἱερὸ Εὐαγγέλιο τῶν ἱερῶν Ἀκολουθιῶν τῶν Ὁρθρῶν διαβάζεται ἀπὸ τὴν Ὠραία Πύλη εὐκρινῶς καὶ μὲ ἔννοια. Ἀπαγορεύουμε τὴν ψαλτὴ ἀπόδοση τοῦ εὐαγγελικοῦ ἀναγνώσματος, διαρκούσης τῆς Μεγάλης Ἑβδομάδας. Ψάλλονται τὸ 12ο Εὐαγγέλιο τῆς Ἀκολουθίας τῶν Ἀχράντων Παθῶν, τὸ τέλος τοῦ Εὐαγγελίου τοῦ Ἑσπερινοῦ τῆς Ἀποκαθηλώσεως, γιὰ νὰ δοθεῖ ἀρκετὸς χρόνος στὴν Ἀποκαθήλωση τοῦ Ἑσταυρωμένου καὶ τὸ Εὐαγγέλιο τῆς θείας Λειτουργίας τοῦ Μεγάλου Σαββάτου. Ὁ Ἱερέας ἀναγινώσκοντας μὲ κατάνυξη τὸ ἱερὸ Εὐαγγέλιο φέρει ἐπιτραχήλιο καὶ φαιλόνιο. Ὁ Διάκονος, κατὰ μὲν τὶς ἱερὲς Ἀκολουθίες τοῦ Νυμφίου στέκεται δεξιὰ τοῦ Ἱερέα ποὺ ἀπαγγέλλει ἀπὸ τὴν Ὠραία Πύλη τὸ ἱερὸ Εὐαγγέλιο, κατὰ δὲ τὶς Προηγιασμένες ἀπαγγέλλει αὐτὸς τὸ ἱερὸ Εὐαγγέλιο ἀπὸ τὸν Ἀμβωνα.

δ'. Στὴν Θ' ὥδῃ τοῦ Κανόνος ὁ Ἱερέας ἢ ὁ Διάκονος, θυμιάζει κανονικὰ μὲ τὸ σύνηθες θυμιατό.

ε'. Στό «Αἰνεῖτε...» τῶν Αἵνων, ὅπου χοροστατεῖ Ἀρχιερέας, κατέρχεται ἀπὸ τὸν Ἀρχιερατικὸ θρόνο καὶ προσκυνεῖ τὴν εἰκόνα τοῦ Νυμφίου ἢ ὁποῖα εὐρίσκεται στὸν Σολέα. Πρὸς τοῦτο ἐγκαίρως, καὶ ἐνῶ ψάλλεται τό «Πᾶσα πνοή...», ἐξέρχεται ἀπὸ τὸ Ἅγιο Βῆμα ὁ Ἀρχιδιάκονος μὲ τρικέρι καὶ ὁ β' διάκονος μὲ δικέρι καὶ στέκονται δεξιὰ καὶ ἀριστερὰ τοῦ ἀρχιερατικοῦ θρόνου. Τὸ αὐτὸ πράττουν καὶ ὅλοι οἱ συμμετέχοντες στὴν ἱερὰ Ἀκολουθία Πρεσβύτεροι ποιήσαντες σχῆμα. Μόλις ὁ Πρωτοψάλτης τελειώσει τό «Πᾶσα πνοή ...» ἀρχίζει ὁ Λαμπαδάριος τό «Αἰνεῖτε...» σὲ ἀργὸ μέλος Ἰακώβου τοῦ Πρωτοψάλτου. Τότε ὁ Ἀρχιερέας κατέρχεται ἀργὰ ἀπὸ τὸν θρόνο καὶ προπο-

ρευομένων τῶν Διακόνων κατευθύνεται πρὸς τὴν εἰκόνα τοῦ Νυμφίου καὶ προσκυνεῖ αὐτὴν κάνοντας τρεῖς μετάνοιες. Τελειώνοντας τὴν προσκύνηση, λαμβάνει τὸ τρικέρι καὶ ἀρχίζει νὰ εὐλογεῖ τὸν λαό, τοῦ δεξιοῦ Ἱεροφάλτου ψάλλοντος ἥπια τό «Εἰς πολλά ἔτη». Ἐπιστρέφει στὸν θρόνο σχεδὸν ταυτόχρονα μὲ τὸ τέλος τοῦ «Αἰνεῖτε...». Τότε οἱ Ἱερεῖς ποιήσαντες σχῆμα, μεταβαίνουν πρὸ τῆς Εἰκόνας, κάνουν 3 μετάνοιες, προσκυνοῦν ἀνὰ δύο, κάνουν ἄλλες 3 μετάνοιες καὶ ἀφοῦ ἔρθουν πρὸ τοῦ θρόνου ποιοῦν σχῆμα καὶ ἀπέρχονται στὸ ἅγιο Βῆμα.

στ'. Τὰ τροπάρια τῶν Αἵνων, τέσσερα τὸν ἀριθμό, ψάλλονται, ὡς ὀρίζει τὸ «Τυπικόν» ὅλα χωρὶς περικοπές. Ὅπου πρέπει νὰ ψαλοῦν δύο φορές, νὰ ψαλοῦν, ὡς προελέχθη.

ζ'. Τὸ κήρυγμα γίνεται συνήθως μετὰ τὰ «Πληρωτικά» καὶ πρὶν ἀπὸ τὰ «Ἀπόστιχα». Εὐνόητον, ὅτι τὸ κήρυγμα τῶν ἡμερῶν αὐτῶν πρέπει νὰ εἶναι ὀλιγόλεπτο, σὲ τόνο ἥπιο, χωρὶς ρητορισμοὺς καὶ ἔντονες φωνές, ἐποικοδομητικό, ἐπίκαιρο καὶ κατανυκτικό. Χρειάζεται ἔμπνευση, βίωμα, θεολογικὴ κατάρτιση, προσευχὴ καὶ προετοιμασία.

2. Προηγιασμένες

Τὸ πρωῒ τῆς Μεγάλης Δευτέρας, Μεγάλης Τρίτης καὶ Μεγάλης Τετάρτης τελοῦνται Προηγιασμένες. Κατ' αὐτὲς καλὸ εἶναι νὰ προτρέψετε μὲ ἀνακοινώσεις νὰ κοινωνήσουν τὰ μικρὰ παιδιὰ καὶ οἱ ἀσθενεῖς. Πρὸς τοῦτο πρέπει νὰ γίνῃ σχετικὴ ἐνημέρωση τῶν πιστῶν ἐγκαίρως.

3. Μεγάλη Τετάρτη

α'. Τὸ ἅγιο Εὐχέλαιο τελεῖται κανονικὰ τὸ ἀπόγευμα τῆς Μεγάλης Τετάρτης τὴν ὠρισμένη ὥρα, ἀπὸ ἓνα ἢ περισσότερους Ἱερεῖς, ἂν ὑπάρχουν.

β'. Ἡ ἱερὴ Ἀκολουθία τοῦ Νιπτῆρος τὸ ἑσπέρας τῆς Μεγάλης Τετάρτης θὰ τελεσθεῖ κανονικά. Στό «Ὅτε οἱ ἑνδοξοὶ Μαθηταί...» λιτανεύεται ἡ εἰκόνα τοῦ Μυστικοῦ Δείπνου ἀπαράλλακτα, ὅπως ἡ εἰκόνα τοῦ Νυμφίου τὴν Κυριακὴ τῶν Βαΐων ἑσπέρας.

4. Μεγάλη Πέμπτη

α'. Τὸ πρωῒ τῆς Μεγάλης Πέμπτης τελεῖται ἡ θεία Λειτουργία τοῦ Μεγάλου Βασιλείου μὲ ἄμφια λαμπρά, ὅχι πένθιμα. Κατὰ προτίμηση κόκκινα. Στὶς Ἑνορίες μας τελοῦνται δύο θεῖες Λειτουργίες, κατὰ τὸ καθορισμένο πρόγραμμα.

Ἐπειδὴ τὴν ἡμέρα αὐτή, ὅπως καὶ αὐτὴ τοῦ Μεγάλου Σαββάτου, προσέρχονται ἄθροα οἱ πιστοὶ νὰ μεταλάβουν τῶν Ἀχράντων Μυστηρίων, πρέπει νὰ ἐντείνουμε τὴν μέριμνά μας, ὥστε νὰ κατηχήσουμε σωστὰ τὸν λαὸ μας νὰ γνωρίσει τὴν οὐσία τοῦ Μυστηρίου αὐτοῦ καὶ νὰ συμμετέχει σὲ αὐτό «μετὰ φόβου Θεοῦ, πίστεως καὶ ἀγάπης».

β'. Ἡ Θεία Λειτουργία τελεῖται συνημμένως στὴν Ἀκολουθία τοῦ Ἑσπερινοῦ τῆς Μεγάλης Πέμπτης. Ἡ εἴσοδος γίνεται μὲ τὸ ἱερὸ Εὐαγγέλιο.

γ'. Τὸ ἐκτενὲς εὐαγγελικὸ ἀνάγνωσμα διαβάζεται.

δ'. Ὅσοι Ἐφημέριοι θὰ ἐτοιμάσουν Ἅγιον Ἄρτο, γιὰ νὰ κρατηθεῖ στὸ Ἀρτοφόριο, πρέπει νὰ προσέξουν, ὥστε νὰ ὁλοκληρωθεῖ τὸ ἔργο τους μὲ εὐλάβεια.

ε'. Στὴν Ἀκολουθία τῶν Ἀχράντων Παθῶν τὰ «Ἀντίφωνα» ψάλλονται σὲ γοργὸ ρυθμὸ, εἰρμολογικόν. Τὰ εὐαγγελικὰ ἀναγνώσματα διαβάζονται ὅλα ἀπὸ τὴν Ὡραία Πύλη, πλὴν τοῦ τελευταίου ποὺ ψάλλεται. Μετὰ ἀπὸ κάθε Εὐαγγέλιο ὁ Ἱεροψάλτης λέγει· «Δόξα τῇ μακροθυμίᾳ Σου Κύριε, δόξα σοι». Μόνο μετὰ τὸ 12ο λέγει· «Δόξα Σοι Κύριε, δόξα Σοι».

στ'. Ἡ ἔξοδος τοῦ Ἑσταυρωμένου γίνεται ὡς ἑξῆς·

Ὁ Ἱερέας προετοιμάζει τὸν Ἑσταυρωμένο γιὰ τὴν λιτανεῖα ἀνάβοντας 3 κεριὰ ἐπάνω στὸ Σταυρό, ποὺ ἔχει μετακινηθεῖ προηγουμένως ἀπὸ τὴν μόνιμη θέση του, ἔχει ξεσκονισθεῖ καλὰ καὶ ἔχει τοποθετηθεῖ ὀρθίος στὸν τοῖχο μέσα στὸ ἱερὸ Βῆμα. Ὁ Ἱερέας, φέροντας ἐπιτραχήλιο καὶ φαιλόνιο, λαμβάνει τὸν Σταυρὸ μετὰ τὸ ε' Εὐαγγέλιο στὸ ιε' «Ἀντίφωνο» καὶ τὸν τοποθετεῖ μπροστὰ στὴν ἁγία Τραπεζα μὲ μέτωπο πρὸς τὸν λαόν. Καθὼς οἱ Ἱεροψάλτες ψάλλουν τὰ τροπάρια τοῦ οἰκείου «Ἀντιφώνου», ὁ Ἱερέας θυμιάζει τὸν Σταυρό, ποὺ στηρίζεται στὴν ἁγία Τράπεζα ἢ ὑποβαστάζεται ἀπὸ κάποιον πρόσωπο. Μετὰ τὸ θυμίαμα κάνει 3 μετάνοιες καὶ προσκυνεῖ τὸν Ἑσταυρωμένο. Ὅταν οἱ Ἱεροψάλτες τελειώσουν καὶ τὸ τελευταῖον τροπάριον τοῦ «Ἀντιφώνου» καὶ ἐπικρατεῖ ἀπόλυτη σιγή, ὁ Ἱερέας ἀφήνει λίγα δευτερόλεπτα σιωπῆς νὰ περάσουν καὶ ἀρχίζει σιγά-σιγὰ νὰ ἀπαγγέλλει τὸν α' στίχο τοῦ τροπαρίου «Σήμερον κρεμάται ἐπὶ ξύλου...» τρεῖς φορές κρατώντας χρονικὴ ἀπόσταση τῆς μιᾶς ἀπὸ τὴν ἄλλη. Καλὸ εἶναι νὰ συγχρονισθεῖ τὴν ὥρα αὐτὴ καὶ ἡ κρούση τῆς καμπάνας, ὥστε νὰ κτυπᾷ πένθιμα στὴν διάρκεια τῶν διακοπῶν τῆς φωνῆς τοῦ Ἱερέως καὶ σὲ ὅλη τὴν διάρκεια τῆς λιτανείας τοῦ Ἑσταυρωμένου μέσα στὸν ἱερὸ Ναό. Λέγοντας ὁ Ἱερέας γιὰ τρίτη φορὰ τὰ «Σήμερον κρεμάται...» σηκώνει τὸν Σταυρό, στρέφεται πρὸς τὸν λαόν καὶ τὸν ἐπιδεικνύει καὶ ἀρχίζει νὰ τὸν λιτανεύει, πηγαίνοντας δεξιὰ καὶ γύρω-γύρω ἀπὸ τὴν ἁγία Τράπεζα

πρὸς τὴν βορεινὴ θύρα τοῦ ἁγίου Βήματος. Ἀπαγγέλλει ἀργά-ἀργὰ καὶ μὲ διακοπές, ὑπολογίζοντας νὰ ὁλοκληρώσει τὴν ἀπαγγελίαν, ὅταν θὰ ἔχει διασχίσει ὅλο τὸν Ναὸ καὶ θὰ ἔχει φθάσει στὸν Σολέα. Προηγούνται τοῦ Ἱερέως λαμπανοῦχοι, τὰ ἐξαπτέρυγα καὶ τὸ θυμιατό. Ὄταν φθάσουν στὸν Σολέα, τοποθετεῖ τὸν Σταυρὸ στὴν ἐτοιμασμένη θέσιν καὶ καθὼς οἱ Ἱεροψάλτες ἐπαναλαμβάνουν ψαλτὰ τὸ «*Σήμερον κρεμᾶται ἐπὶ ξύλου ...*» θυμιάζει. Στὸ «*Προσκυνοῦμέν σου τὰ Πάθη Χριστέ*» ὁ Ἱερέας κάνει σεμνοπρεπῶς 3 μετάνοιες καὶ προσκυνεῖ τὸν Ἑσταυρωμένο καὶ ἀποχωρεῖ μέσα στὸ ἅγιο Βῆμα.

ζ'. Ὁ δίσκος περιάγεται μετὰ τὸ τέταρτο Εὐαγγέλιο.

η'. Ἡ προσκύνηση τοῦ Ἑσταυρωμένου ἀπὸ τοὺς πιστοὺς νὰ γίνῃ μετὰ τὸ τέλος τῆς ἱερᾶς Ἀκολουθίας. Πρὸς τοῦτο θὰ ἐπαναληφθεῖ καὶ ἐδῶ ὅ,τι προεβλέφθη γιὰ τὴν προσκύνηση τῆς εἰκόνας τοῦ Νυμφίου. Δηλαδὴ ἐντεταλμένοι ἄνδρες θὰ κρατοῦν τὶς θύρες τοῦ Σολέα κλειστὰς καὶ δέν θὰ ἐπιτρέπουν τὴν εἴσοδον σ' αὐτὸν γιὰ προσκύνηση. Ἔτσι θὰ ὑπάρξει τάξις καὶ ἡσυχία.

θ'. Τὸ στόλισμα τοῦ Ἐπιταφίου πρέπει νὰ γίνῃ ἀπὸ εὐσεβεῖς γυναῖκες τῆς Ἑνορίας.

5. Μεγάλη Παρασκευὴ

α'. Ἡ ἱερὰ Ἀκολουθία τῶν Μεγάλων καὶ Βασιλικῶν Ὡρῶν ἀρχίζει στὶς 8.00 π. μ. Κάθε Ὡρὰ διαρκεῖ 0.30'. Οἱ Μεγάλαι Ὡραι θὰ τελειώσουν στὶς 10.00 π. μ. Ταυτόχρονα θὰ ἀρχίσῃ ὁ Ἑσπερινὸς τοῦ Μεγάλου Σαββάτου ἢ τῆς Ἀποκαθλώσεως. Ὁ Ἑσπερινὸς διαρκεῖ δύο ὥρες καὶ θὰ τελειώσῃ στὶς 12 μ. Κατὰ τὸν Μέγα Ἑσπερινὸ ἡ ἁγία Τράπεζα καὶ οἱ Ἱερεῖς φοροῦν ἄμφια λαμπρά, ὅχι πένθιμα. Ἡ Ἐκκλησία δέν πενθεῖ πλέον. Ὁ Κύριος, μετὰ τὸ «*Τετέλεσται*», εἶναι πλέον Νικητής. Εἶναι ὁ «*Βασιλεὺς τῆς δόξης*».

β'. Τὴν Μεγάλη Παρασκευὴ εἴθισται κατὰ τὴν Ἀποκαθήλωση, ἡ ὁμιλία νὰ ἐκφωνεῖται εὐθὺς μετὰ τὰ ἀναγνώσματα τοῦ Ἑσπερινοῦ καὶ πρὸ τοῦ Ἀποστόλου. Πρόκειται γιὰ ὁμιλία, ἡ ὁποία ἐνέχει μὲν ἀρκετὸ συναισθηματικὸ στοιχεῖο, ὅμως προσφέρει καὶ στερεὰ διδασχὴ στοὺς ἀκούοντες. Τὸ κήρυγμα λοιπὸν τῆς Μεγάλης Παρασκευῆς πέραν τοῦ λυρισμοῦ, ἀπαιτεῖ συγκεκριμένες θέσεις, καὶ μικρὴ διάρκειαν. Φροντίστε ὅσοι προτίθεσθε νὰ μιλήσετε, νὰ προετοιμασθεῖτε καλά.

γ'. Ὁ δίσκος στὴν ἱερὰ Ἀκολουθία τῆς Ἀποκαθλώσεως περιάγεται λεγόμενων τῆς Ἐκτενοῦς καὶ τῶν Πληρωτικῶν. Ὁ Ἱερέας κάνει τὴν σχετικὴ ἀνακοίνωσιν καὶ οἱ ἐντεταλμένοι συνεργάται εἶναι ἔτοιμοι, χωρὶς καθυστέρηση, νὰ ὁλοκληρώσουν τὸ ἔργο τους πρὸ τῆς λιτανείας τοῦ Ἐπιταφίου.

δ'. Ἡ Ἀκολουθία τοῦ Ἐπιταφίου Θρήνου τὸ ἑσπέρας τελεῖται στοὺς Ναοὺς μὲ τὰ φῶτα ὅλα ἀναμμένα καὶ ἅμφια λαμπρά. Ὁ Ἱερέας καὶ ὁ Διάκονος ἐνδύονται στὸν Κανόνα ἅπασα τὴν ἱερατικὴ στολή. Ὅταν ψάλλονται τὰ Ἐγκώμια, ὁ Ἱερέας εὐρίσκεται πρὸ τοῦ Ἐπιταφίου. Στὴν ἀρχὴ κάθε στάσεως, ὁ Ἀρχιερέας ἢ ὁ Ἱερέας θυμιάζει τὸν Ἐπιτάφιο καὶ τὸν λαό, καὶ στό «Ἐρρα-
ναν τὸν Τάφον» ραντίζει τὸν Ἐπιτάφιο καὶ ὅλο τὸν λαὸ περιερχόμενος τὸν ἱερὸ Ναό.

ε'. Μετὰ τὴν περιφορὰ τοῦ Ἐπιταφίου καὶ τὴν ἐναπόθεση τοῦ Σώματος στὴν ἁγία Τραπεζα, τοποθετεῖται στὸ Κουβούκλιο τὸ ἱερὸ Εὐαγγέλιο, ὥστε αὐτὸ νὰ προσκυνεῖ ὁ λαός, ποὺ συνεχίζει νὰ προσέρχεται γιὰ προσκύνηση τοῦ Ἐπιταφίου.

6. Μέγα Σάββατο

α'. Κατ' αὐτὸ ἐπίσης τελοῦνται δύο θεῖες Λειτουργίες στὶς Ἑνορίες μας γιὰ τὴν ἐξυπηρέτηση τῶν πιστῶν, ὅπως καὶ τὴν Μεγάλῃ Πέμπτῃ κατὰ τὸ ἰσχύον Πρόγραμμα.

β'. Κατὰ τὸ «Ἀνάστα ὁ Θεός» κρούονται χαρμόсуна οἱ κώδωνες τοῦ Ναοῦ καὶ σκορπίζονται κατὰ τὴν τάξιν τὰ βαῖα.

ΠΑΣΑ ΑΛΛΗ ΕΝΕΡΓΕΙΑ ΑΠΑΓΟΡΕΥΕΤΑΙ ΓΙΑ ΤΗΝ ΔΙΑΦΥΛΑΞΗ ΤΗΣ ΙΕΡΟΤΗΤΟΣ ΤΗΣ ΘΕΙΑΣ ΛΑΤΡΕΙΑΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΜΥΣΤΗΡΙΟΥ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ.

Οἱ ἐνέργειες πρὸς ἐντυπωσιασμὸ εἶναι ἀπαράδεκτες καὶ ἀπόβλητες.

7. Τελετή, Ὁρθρος καὶ θεία Λειτουργία τῆς Ἀναστάσεως

α'. Στὶς 11 μ.μ. θὰ κρούσουν οἱ κώδωνες τῶν ἱερῶν Ναῶν χαρμόсуна καὶ ὁ Ἱερέας θὰ ἐκφωνήσῃ «Εὐλογητὸς ὁ Θεός...» γιὰ νὰ ἀρχίσῃ ἡ Ἀκολουθία τοῦ Μεσονυκτικοῦ μὲ τὰ φῶτα σβησμένα. Στὶς 11.30' μ. μ. ἀρχίζουν οἱ Ἱεροψάλτες νὰ ψάλλουν μέσα στὸ Ἱερό τὸ «Ἰδού σκοτία καὶ πρωΐ...». Στὶς 11.40 μ. μ. ὁ Ἱερέας θὰ ψάλλῃ τὸ «Δεῦτε λάβετε φῶς...» ποὺ ἐπαναλαμβάνουν καὶ οἱ Χοροὶ τῶν Ἱεροψαλτῶν. Ὁ Ἱερέας ἀπὸ τῆς Ὡραίας Πύλης προσφέρει τὴν λαμπάδα τοῦ στοὺς πιστοὺς γιὰ νὰ ἀνάψουν τὶς δικές τους. Τὸ ἅγιο φῶς ὁ Ἱερέας τὸ λαμβάνει ἀπὸ τὴν ἀκοίμητη κανδήλα ποὺ καίει πίσω ἀπὸ τὴν ἁγία Τράπεζα. Στὰ 20 λεπτὰ ποὺ μεσολαβοῦν μέχρι τῆς 12ης μεσονυκτίου, ὁ Ἱερέας ἐπὶ κεφαλῆς πομπῆς κατευθύνεται πρὸς τὴν ἐξέδρα, ποὺ εἶναι στημένῃ στό προαύλιο τοῦ Ναοῦ. Προπορεύονται λαμπαδοῦχοι, ἐξαπτέρυγα, τὸ λάβαρο καὶ

ἡ εἰκόνα τῆς Ἀναστάσεως, κ.λπ. Στὴν ἐξέδρα διαβάζεται τὸ Εὐαγγέλιο καὶ τὸ Ἀναστάσιμο μήνυμά μας καὶ στὶς 12 ἀκριβῶς ὁ Ἱερέας ἀπαγγέλλει τὸ «Δόξα τῇ ἁγίᾳ καὶ ὁμοουσίῳ...» καὶ ψάλλει τὸ «Χριστὸς Ἀνέστη...».

β'. Ὁ δίσκος περιάγεται ἀπὸ τοὺς συνεργάτες τῆς Ἑνορίας ἐγκαίρως, κατὰ τὴν ἢ καὶ θ' ὁδὴ τοῦ Κανόνος.

γ'. Ἀπὸ τὴν Μεγάλῃ Παρασκευῇ νὰ ὑποδείξετε στοὺς πιστοὺς νὰ παραμείνουν στὴν ἀναστάσιμη θεία Λειτουργία.

δ'. Συνεννοηθῆτε μὲ τοὺς Ἱεροφάλτες σας γιὰ τὴν τήρηση τῶν κατωτέρω· 12 Μεσονυκτίου· Ἀκολουθία Ἀνάστασεως.

12-12.45' πρωϊνὴ· Ὁ Ὅρθρος. Ὁ Κανόνας ἀρχίζει νὰ ψάλλεται ἤδη ἀπὸ τὴν ἐξέδρα καὶ καθὼς ἡ πομπὴ ἐπιστρέφει στὸν Ἱερὸ Ναό.

12.45 - 2.00 πρωϊνὴ· Ἡ Θεία Λειτουργία.

ε'. Τὸν Κατηχητικὸ Λόγο τοῦ Ἀγίου Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου θὰ ἀναγνώσεται στοὺς «Αἵνους», πρὸ τῆς θείας Λειτουργίας.

8. Ἡ Ἀγάπη

Τὴν Κυριακὴ τοῦ Πάσχα στὶς 10.00 π. μ. θὰ τελεσθεῖ στὸν Μητροπολιτικὸ ἱερὸ Ναὸ τοῦ Ἀγίου Νικολάου Καισαριανῆς ὁ Ἑσπερινὸς τῆς Ἀγάπης. Θὰ συμμετάσχετε ὅλοι, Πρεσβύτεροι καὶ Διάκονοι. Πρὸς τοῦτο θὰ ἀφιχθεῖτε μέχρι τὶς 9.30 π. μ. στὸν Μητροπολιτικὸ Ἱερὸ Ναὸ γιὰ νὰ ἐνδυθεῖτε.

Στοὺς ἐνοριακοὺς Ναοὺς ὁ Ἑσπερινὸς τῆς Ἀγάπης θὰ γίνῃ τὸ ἀπόγευμα τὴν ὠρισμένη ὥρα.

9. Τὸ Πασχαλινὸ Μήνυμά μας

Συνημμένως ἀποστέλλουμε καὶ τὸ Πασχάλιο Μήνυμα γιὰ νὰ τὸ ἀναγνώσετε στὴν τελετὴ τῆς ἀναστάσεως ἀπὸ τὴν ἐξέδρα.

Ἀγαπητοί μου Ἀδελφοί

Ὁ κορυφαῖος τῶν ἀποστόλων Πέτρος στὴν Α΄ Ἐπιστολή του μεταξὺ ἄλλων ἐξηγεῖ, ὅτι ὅσοι ὑπομένουν φοβερὲς δοκιμασίες καὶ ταπεινώσεις στὴν ζωὴ τους γιὰ χάρι τοῦ Χριστοῦ θὰ συμμετάσχουν καὶ στὴν δόξα Του, ὅταν ἀποκαλυφθεῖ.

«Ἀντίθετα, νὰ χαίρεστε ποὺ συμμετέχετε στὰ παθήματα τοῦ Χριστοῦ, γιατί ἔτσι θὰ γεμίσετε χαρὰ κι ἀγαλλίαση, ὅταν ἀποκαλυφθεῖ ἡ δόξα του. Εὐτυχισμένοι εἶστε ἂν σᾶς ντροπιάζουν γιὰ τὸ ὄνομα τοῦ Χριστοῦ. Γιατὶ τὸ Πνεῦμα τοῦ Θεοῦ σ' ὅλη του τὴν μεγαλοπρέπεια καὶ δύναμη ἀναπαύεται σ' ἐσᾶς· αὐτὸ τὸ ὄνομα ἀπ' αὐτοὺς βλασφημεῖται, ἀπὸ σᾶς ὅμως δοξάζεται. Προσέχετε νὰ μὴ φτάνει κανένας ἀπὸ σᾶς νὰ ὑποφέρει τιμωρίες ἐπειδὴ σκότωσε ἢ ἐκλεψε ἢ ἔκανε κακὸ ἢ ἀναμείχθηκε σὲ ξένες ὑποθέσεις. Ἄν ὅμως ὑποφέρει γιατί εἶναι χριστιανός, νὰ μὴν ντρέπεται ἀλλὰ νὰ δοξάζει τὸ Θεὸ γι' αὐτό. Εἶναι καιρὸς πιά ν' ἀρχίσει ἡ κρίση ἀπ' τὸ λαὸ τοῦ Θεοῦ. Κι ἂν ἡ κρίση ἀρχίσει πρῶτα ἀπὸ μᾶς, σκεφτεῖτε τί ἔχει νὰ γίνῃ μὲ ὅσους δὲν δέχονται τὸ εὐαγγέλιο τοῦ Θεοῦ. Κι ἂν μόλις καὶ μετὰ βίας σώζονται οἱ δίκαιοι ἄνθρωποι, τί θὰ συμβεῖ μὲ τοὺς ἁμαρτωλοὺς καὶ ἀπίστους; Ἐκεينوί, λοιπόν, ποὺ ὑποφέρουν, γιατί ἔτσι τὸ θέλησε ὁ Θεός, ἅς ἐμπιστεύονται τὸν ἑαυτὸ τους μὲ τὶς καλὲς τοὺς πράξεις στὸ Θεό, ποὺ κρατᾷ τὶς ὑποσχέσεις του»³.

Καλὴ Ἀνάσταση καὶ Χρόνια Πολλά.

Μετὰ πατρικῶν εὐχῶν καὶ ἀγάπης.

Ο ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ

† Ο Καίσαριανῆς, Βύρωνος καὶ Ὑμηττοῦ Δανιήλ.

3. «Ἀλλὰ καθὼ κοινωνεῖτε τοῖς τοῦ Χριστοῦ παθήμασι, χαίρετε, ἵνα καὶ ἐν τῇ ἀποκαλύψει τῆς δόξης αὐτοῦ χαρῇτε ἀγαλλιώμενοι. εἰ ὀνειδίζεσθε ἐν ὀνόματι Χριστοῦ, μακάριοι, ὅτι τὸ τῆς δόξης καὶ δυνάμεως καὶ τὸ τοῦ Θεοῦ Πνεῦμα ἐφ' ὑμᾶς ἀναπαύεται· κατὰ μὲν αὐτοὺς βλασφημεῖται, κατὰ δὲ ὑμᾶς δοξάζεται. μὴ γάρ τις ὑμῶν πασχέτω ὡς φονεὺς ἢ κλέπτης ἢ κακοποιὸς ἢ ὡς ἀλλοτριοεπίσκοπος· εἰ δὲ ὡς Χριστιανός, μὴ αἰσχυνέσθω, δοξαζέτω δὲ τὸν Θεὸν ἐν τῷ μέρει τούτῳ. ὅτι ὁ καιρὸς τοῦ ἄρξασθαι τὸ κρίμα ἀπὸ τοῦ οἴκου τοῦ Θεοῦ· εἰ δὲ πρῶτον ἀφ' ἡμῶν, τί τὸ τέλος τῶν ἀπειθούντων τῷ τοῦ Θεοῦ εὐαγγελίῳ; καὶ εἰ ὁ δίκαιος μόλις σώζεται ὁ ἀσεβὴς καὶ ἁμαρτωλὸς ποῦ φανεῖται; ὥστε καὶ οἱ πάσχοντες κατὰ τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ, ὡς πιστῶ κτίστη παρατιθέσθωσαν τὰς ψυχὰς αὐτῶν ἐν ἀγαθοποιίᾳ».